

El grup Koiné, grup de reflexió de l'associació LLENGUA I REPÚBLICA, participem col·lectivament al Pacte Nacional per la Llengua i hi volem aportar el nostre punt de vista sobre els reptes que té Catalunya en l'àmbit de l'ensenyament. Els objectius a assolir en aquest àmbit no es poden entendre si no se'n tenen en compte uns de generals que aquest àmbit comparteix amb tots els altres àmbits i, especialment, la necessitat de fer del català la llengua no marcada de la nostra societat.

És innegable que, amb un Parlament i un Govern sotmesos als capricis i a l'animadversió de l'estat que administra el territori català, no és factible tot allò que podríem fer en un context de plena democràcia sense ingerències de cap estat estranger, però abans d'autolimitar-nos a allò que creiem que l'enemic tolerarà és bo que comencem per fixar-nos els objectius a què aspiraríem en llibertat i després acomodar-ne a la realitat tants com sigui possible i amb tanta plenitud com ens deixin.

Aquesta aportació del grup Koiné es troba inclosa al llibre «Llengua i República», promogut per l'associació que la presenta al Pacte Nacional per la Llengua, a les pàgines 64 a 72.

Reptes generals

Atesa la sostinguda voluntat del poble català de mantenir viva, productiva i plenament funcional la seva llengua (el català) malgrat les dificultats, ara, més que mai, és l'hora de caminar cap a l'assoliment d'una llengua normal en un país normal.

En aquest document, tot allò que es dirà per al català és aplicable a l'occità pel que fa a la Vall d'Aran i a la llengua de signes catalana.

Llengua no marcada

La llengua no marcada és aquella que els membres d'una comunitat empren per defecte; a cap habitant de París o de Madrid li surt d'adreçar-se a un desconegut en rus, àrab o anglès; només ho fa si té constància que no entén la llengua pròpia de la comunitat (NB: quan parlem de llengua pròpia en aquest document ens referim a la llengua pròpia del territori, llengua històrica original en la construcció de la nació) o si fracassa en un primer intent d'entendre's amb aquest desconegut pot ser que ho intenti en una llengua forana. Qualsevol nouvingut que pretengui arrelar en un país, el primer missatge implícit que rep és justament el de quina és la llengua que li cal aprendre si es vol naturalitzar i aquesta és la llengua no marcada, la que tothom fa servir en primera instància per adreçar-se-li.

Una llengua normal és una llengua no marcada, la llengua que per defecte vehicula les comunicacions públiques i que és prioritzada pels parlants en les intercomunicacions grupals.

En la situació de llengua no marcada o normal, els parlants de la llengua pròpia no han de fer esforços per poder-s'hi expressar. En la situació de llengua no marcada o normal, els

ciutadans que usen familiarment altres llengües, encara que configurin grups nombrosos, no troben estrany que la llengua pròpia sigui la llengua comuna, la llengua que s'usa per defecte en qualsevol circumstància.

El primer objectiu per aconseguir de tenir un país normal pel que fa a la llengua ha de ser el de convertir el català en la llengua no marcada. El principal obstacle per aconseguir-ho és l'estat de submissió mental dels catalanoparlants nadius després de segles de sotmetiment al poder de l'Estat, d'imposició i extensió del castellà, i de paral·lela persecució i minorització del català per part de l'Estat espanyol. Si volem mostrar-nos plenament sobirans i no un succedani de la Catalunya autonòmica, caldrà esforçar-se a superar aquesta actitud (sovint inconscient) de subordinació política, cultural i lingüística, reforçada ara per la potència que el castellà, llengua imperial (segons la categorització de Calvet), ha assolit al món i per les praxis hegemòniques del mercat.

Llengua vehicular de l'ensenyament

Un dels temes que han generat més consens a Catalunya els darrers anys és que l'ensenyament a tots els nivells ha de tenir el català com a única llengua vehicular i que la immersió lingüística en català dels infants i joves de famílies d'arrels foranes s'ha de potenciar com a instrument d'anivellament social i d'integració. En aquest sentit, caldrà garantir que el 100% de la població escolar acaba la formació obligatòria amb plenes competències comunicatives en la nostra llengua. També hi ha consens entre els especialistes que el gran dèficit del nostre sistema escolar és que el castellà s'imposa en les relacions interpersonals dels alumnes per les inèrcies del mercat i pels hàbits oposats dels dos principals grups lingüístics: mentre que els castellanoparlants aprenen inconscientment en el seu entorn familiar les estratègies per forçar el canvi de codi dels que se'ls adrecen en una altra llengua —generalment, català—, els catalanoparlants adquireixen, com si formés part del català, la submissió a la llengua forastera i cuiten a canviar de llengua quan l'interlocutor manté la seva.

Cal assegurar totes les mesures jurídiques, pressupostàries i de formació del professorat per tal de facilitar l'èxit del model escolar a formar parlants plenament competents i que assumeixin amb naturalitat el català com a llengua no marcada.

Per una altra banda, cada cop hi ha més pedagogs que insisteixen en la necessitat de l'acompanyament a les famílies durant l'aprenentatge escolar, entès com la interacció entre mestres i pares per tal d'harmonitzar els influxos que rep l'escolar durant la seva formació. Per aquest motiu, en el cas de les famílies immigrades en què els pares no sàpiguen català, les dificultats d'aprenentatge es poden veure multiplicades per la incomunicació entre escola i família. En conseqüència, les famílies immigrades amb fills en edat escolar hauran de ser objecte de campanyes que els consciencïïn i d'atencions que els ajudin a adquirir el nivell mínim de la nostra llengua per tal de poder ser agents

actius en la formació de llurs fills. Aquestes campanyes i atencions tenen un terreny especialment adobat en les associacions d'immigrants que els donen suport.

Pel que fa a l'oferta curricular d'aprenentatges lingüístics, cal bastir un sistema educatiu català sense les limitacions actuals, que fan excessiva i prematura la presència de diverses llengües als inicis de l'ensenyament obligatori. De fet, s'ha de produir una veritable millora en el coneixement de llengües, de forma que el català sigui après recuperant la naturalitat de l'ús entre la comunitat educativa i que al final de l'ensenyament obligatori tots els estudiants disposin de competència lingüística en tres llengües. La segona llengua d'aprenentatge escolar hauria de ser una llengua d'ampli abast (castellà, anglès, francès...) i la tercera llengua podria ser, per als alumnes de les famílies d'origen estranger, la seva llengua familiar, aprofitant la riquesa que aporten les moltes llengües parlades a Catalunya.

Finalment, en el cas de la docència universitària, l'ús del català com a llengua vehicular és tan important com en els nivells precedents per tal de garantir que qualsevol especialista que hagi de tractar amb la població en general (metges, arquitectes, advocats...) o que s'hagi d'integrar al sistema educatiu sigui capaç de desenvolupar l'ofici en la nostra llengua. Atesa la importància que té la recerca de cara a obtenir una docència universitària de qualitat, caldrà garantir que totes les publicacions de recerca fetes en el marc de projectes sostinguts amb fons públics tinguin, si més no, versió en català.